

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

**Sondaj privind creditarea companiilor
nefinanciare și a populației**

Noiembrie 2015

Sondaj¹ privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, noiembrie 2015

Sinteză

În T3/2015, băncile au menținut constante standardele de creditare în cazul creditelor către companii și al creditelor de consum acordate populației și au relaxat marginal standardele pentru creditele imobiliare. În trimestrul următor (T4/2015) se așteaptă menținerea neschimbată a standardelor de creditare în cazul companiilor, în timp ce în cazul populației băncile anticipează o relaxare a standardelor pentru creditele imobiliare și o înăsprire a acestora pentru creditele de consum. Din punct de vedere al cererii de credite, aceasta a crescut la nivelul companiilor nefinanciare și în cazul creditelor imobiliare acordate populației în T3/2015, înregistrând o scădere marginală în cazul creditelor de consum. Pentru trimestrul următor (T4/2015), instituțiile de credit estimează o creștere a cererii de împrumuturi din partea companiilor nefinanciare și o scădere a acesteia pe segmentul creditului de consum acordat populației.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T3/2015	T4/2015 (așteptări)	T3/2015	T4/2015 (așteptări)
Populație	Imobiliare	↑	↑	↑	→
	Consum	→	↓	↓	↓
Companii, total		→	→	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea *albastră* indică modificări de amploare marginală, iar culoarea *roșie* modificări de amplitudine moderată sau mare.

1. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** au fost menținute constant în T3/2015, în linie cu așteptările băncilor din trimestrul anterior. Totodată, pentru T4/2015, instituțiile de credit prognozează o evoluție similară, indiferent de tipul împrumuturilor.

¹A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>).

- **Termenii creditării** au fost în mare măsură nemodificați în T3/2015. Singura excepție a fost înregistrată în cazul *spread*-ului ratei medii de dobândă a împrumuturilor față de ROBOR 1M, acesta înregistrând o diminuare moderată. Instituțiile de credit semnaleză continuarea ciclului de reducere a costului finanțării destinate sectorului companiilor nefinanciare și în trimestrul următor (T4/2015).
- **Cererea de credite** a crescut semnificativ, evoluție determinată în general de majorarea cererii împrumuturi pe termen scurt, atât din partea corporațiilor, cât și a IMM. O dinamică pozitivă s-a înregistrat și în cazul creditelor cu maturități pe termen lung, însă într-un ritm moderat. În T4/2015, băncile estimează un nou avans al cererii de împrumuturi din partea companiilor nefinanciare.
- **Riscurile asociate companiilor** au evoluat mixt în T3/2015. În funcție de sectoarele de activitate, instituțiile de credit au perceput riscuri în scădere în comerț, construcții și agricultură. La polul opus s-au situat, similar trimestrului precedent, companiile care activează în sectoarele „*Tranzacții imobiliare*”, „*Intermediere financiară*” și „*Transport, comunicații, poștă*”. În funcție de dimensiunea firmelor, microîntreprinderile continuă să fie considerate cea mai riscantă categorie.

2. Sectorul populației

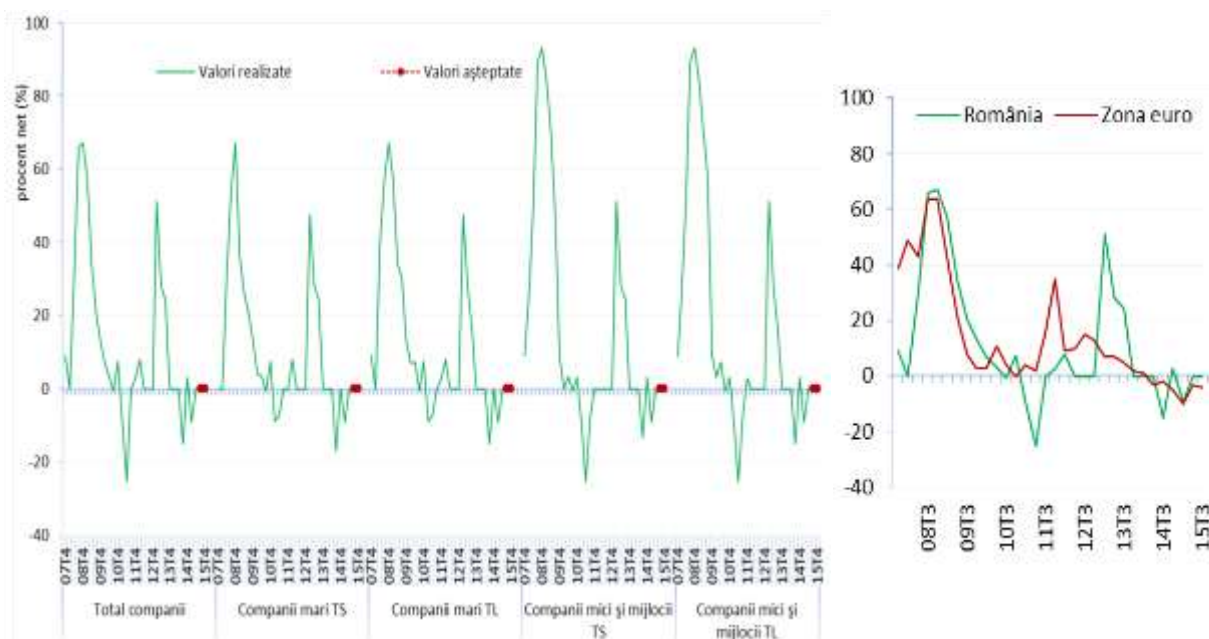
- **Standardele de creditare** au cunoscut o relaxare marginală în T3/2015 în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri și s-au menținut neschimbate pentru creditele de consum. Băncile anticipează pentru trimestrul următor (T4/2015) o menținere a tendinței de relaxare a standardelor pentru creditele imobiliare și o înăsprire moderată în cazul creditelor de consum.
- **Termenii creditării** nu au cunoscut modificări semnificative în T3/2015 nici în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri, nici în cazul creditelor de consum.
- **Cererea de credite** a crescut pentru creditele imobiliare în T3/2015 și a cunoscut o scădere marginală în cazul creditelor de consum, iar băncile anticipează că cererea pentru creditele destinate achizițiilor de locuințe și terenuri va rămâne neschimbată, iar cererea pentru creditele de consum va scădea moderat (T4/2015).

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. Standardele de creditare

Instituțiile de credit au păstrat neschimbate standardele de creditare la nivel agregat în T3/2015, în linie cu așteptările anterioare ale acestora. Băncile anticipează că această evoluție se va menține și în trimestrul următor (T4/2015), Grafic 1.1.

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare (procent net)

Sursa: BCE, *The euro area bank lending survey*, octombrie 2015

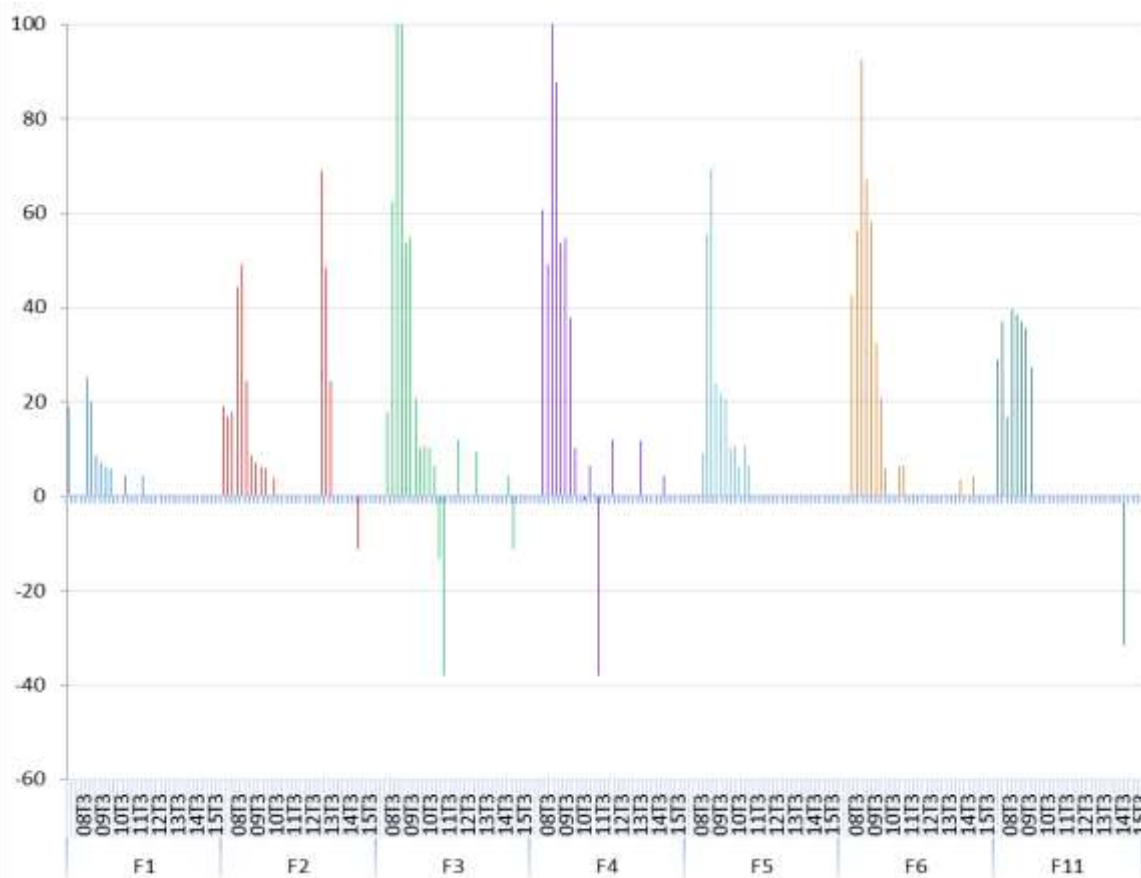
Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înășpire a standardelor de creditare. Valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării.

În structură, în T3/2015, standardele de creditare s-au menținut de asemenea neschimbate, indiferent de dimensiunea firmelor sau de maturitatea finanțării, instituțiile de credit preconizând o dinamică comparabilă și pentru T4/2015. Conform instituțiilor de credit, factorii de influență asupra standardelor de creditare au rămas constanți în T3/2015 (Grafic 1.2).

La nivelul zonei euro, în T3/2015, instituțiile de credit au relaxat peste estimările inițiale standardele de creditare pentru împrumuturile aferente sectorului companiilor nefinanciare (procent net de -4 la sută, față de -3 la sută în trimestrul anterior). Principalul factor care a determinat relaxarea standardelor de creditare la nivelul companiilor a fost concurența

dintre bănci. Totodată, evoluția a fost influențată și de îmbunătățirea percepției de risc a băncilor față de acest sector, dar și de scăderea costurilor de finanțare, respectiv reducerea constrângerilor bilanțiere ale instituțiilor de credit, însă într-o măsură mai redusă. În funcție de dimensiunea companiilor, au fost relaxate standardele de creditare pentru împrumuturile destinate întreprinderilor mici și mijlocii, în timp ce standardele aferente corporațiilor au fost menținute constante. Pentru trimestrul următor (T4/2015), opiniile băncilor din zona euro indică o nouă rundă de relaxare a standardelor de creditare.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net)

F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii	F7	Riscul asociat unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor (doar pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F8	Presiunea concurenței din sectorul bancar
F3	Așteptările privind situația economică generală	F9	Presiunea concurenței din sectorul nebancar
F4	Riscul asociat industriei în care activează compania	F10	Concurența cu alte surse de finanțare (piața de capital și acționariat etc.)
F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii	F11	Alți factori
F6	Riscul asociat colateralului/garanției solicitate		

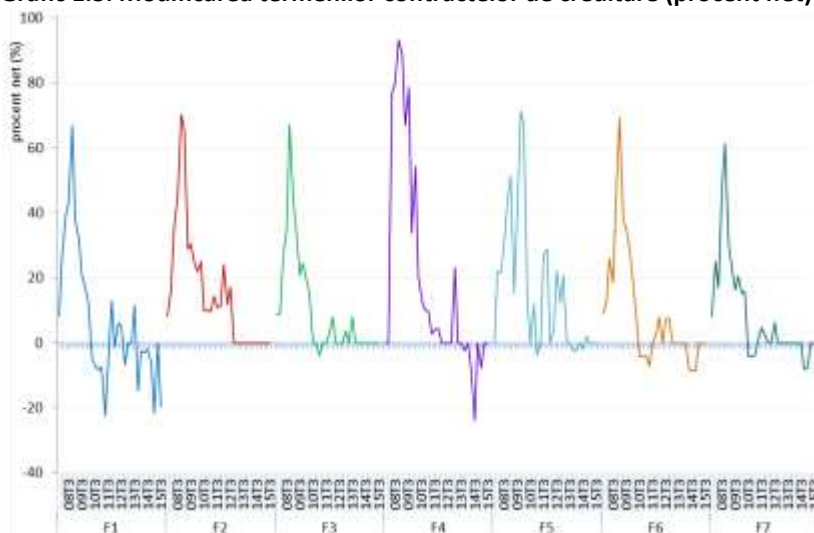
Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înăspritare a standardelor de creditare. Factorii F7, F8, F9 și F10 nu au suferit modificări în perioada analizată.

1.2. Termenii creditării

În ceea ce privește modificarea termenilor contractelor de creditare, în T3/2015, băncile au acționat în sensul unei relaxări moderate a *spread*-ului ratei medii de dobândă a împrumuturilor față de ROBOR 1M, semnalând continuarea ciclului de reducere a costului finanțării destinate sectorului companiilor nefinanciare. Cealți termeni ai contractelor de creditare nu au suferit schimbări semnificative (Grafic 1.3).

Nivelul LTV (*loan-to-value*) pentru împrumuturile garantate preponderent cu ipoteci aflate în portofoliul băncilor la T3/2015 a înregistrat o scădere marginală, până la valoarea de 98 la sută, în timp ce în trimestrul precedent indicatorul s-a menținut în jurul nivelului de 100 la sută. În cazul creditelor nou acordate în T3/2015, indicatorul LTV a fost de 86 la sută, menținându-se la un nivel similar cu cel din T2/2015.

Grafic 1.3. Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net)

- F1 *Spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Prima solicitată pentru creditele mai riscante
- F3 Plafon maxim pentru valoarea creditului
- F4 Cerințele de colateral/garanții
- F5 Clauze contractuale
- F6 Scadența maximă
- F7 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

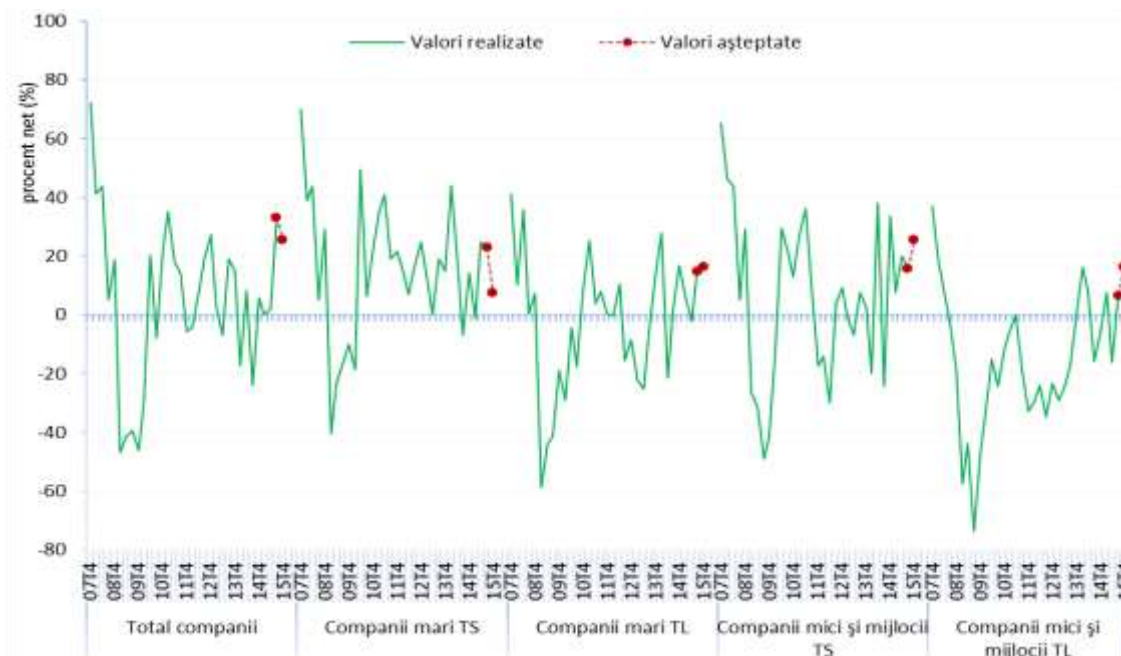
Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare.

1.3. Cererea de credite

La nivel agregat, s-a consemnat un avans semnificativ al cererii de credite din partea companiilor nefinanciare în T3/2015 (Grafic 1.4). Această evoluție s-a datorat în principal creșterii cererii de împrumuturi din partea corporațiilor, dar și a cererii de credite pe termen scurt a întreprinderilor mici și mijlocii. Cererea de finanțare pe termen mediu și lung din partea IMM a înregistrat o majorare marginală. În trimestrul următor (T4/2015), instituțiile

de credit din România estimează o dinamică pozitivă, într-un ritm moderat, a cererii agregate de credite dinspre sectorul companiilor nefinanciare, pe fondul unei evoluții ascendente a acestora la nivelul IMM.

Grafic 1.4. Dinamica cererii de credite (procent net)

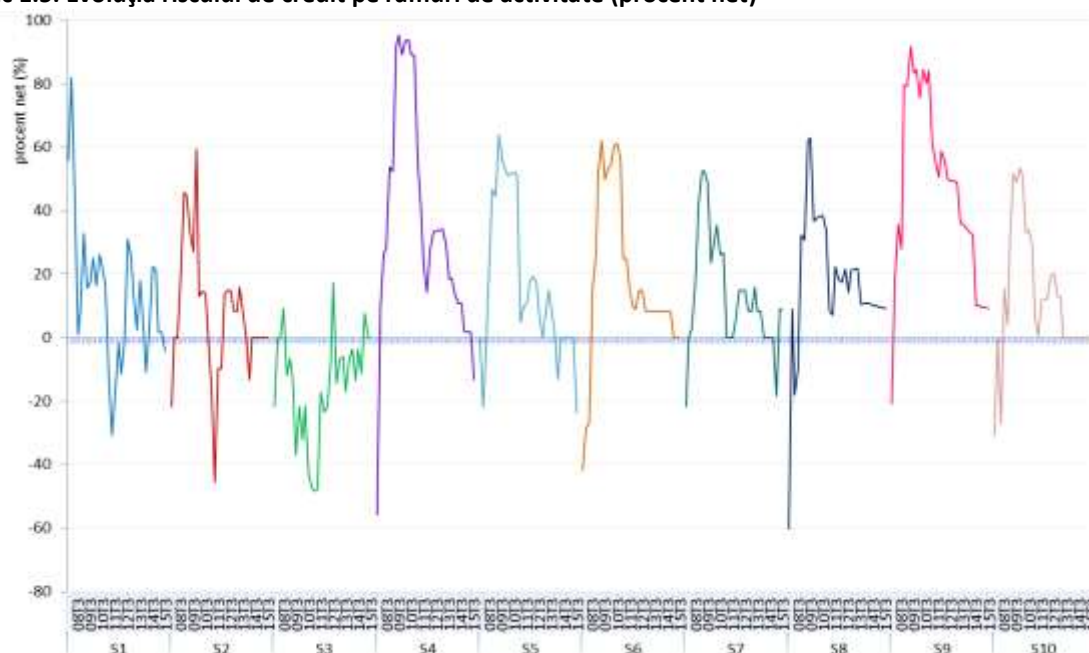

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite.

1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Riscurile percepute de către instituțiile de credit pentru sectorul companiilor nefinanciare în funcție de ramura economică în care activează au înregistrat o evoluție mixtă. Pentru comerț, construcții și agricultură, băncile autohtone asociază un risc de credit în scădere (Grafic 1.5). Pe de altă parte, în cazul sectoarelor „Tranzacții imobiliare”, „Intermedieri financiară” și „Transport, comunicații, poștă”, instituțiile de credit au indicat o majorare a riscului de credit pentru al doilea trimestru consecutiv.

Grafic 1.5. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net)

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industria	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit.

În funcție de dimensiunea firmelor, în T3/2015, riscurile percepute de instituțiile de credit au înregistrat o evoluție similară celei din trimestrul anterior. Microîntreprinderile au fost singura clasă de companii pentru care riscul de credit a fost considerat ca fiind în creștere. La nivelul celorlalte categorii de firme, riscurile au fost evaluate ca fiind constante (Grafic 1.6).

Grafic 1.6. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net)

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit.

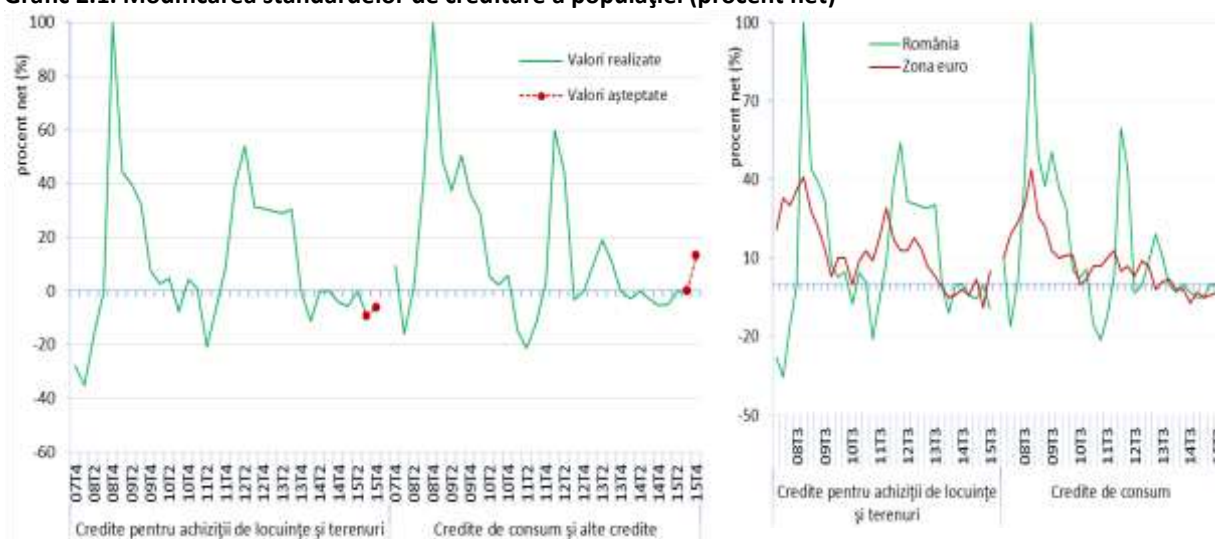
Instituțiile credit au estimat un nivel al pierderii în caz de nerambursare (LGD²) pentru creditele care au intrat în starea de nerambursare³ în T3/2015 de aproximativ 40 la sută, înregistrând o scădere de 3 puncte procentuale comparativ cu perioada de analiză anterioară. Evoluția descendentă a acestui indicator s-a menținut în ultimele cinci trimestre.

2. Creditarea populației

2.1. Standardele de creditare

Standardele de creditare au cunoscut o relaxare marginală în cazul creditelor imobiliare și au rămas constante pentru creditele de consum, în T3/2015 (Grafic 2.1). Pentru trimestrul următor (T4/2015), băncile anticipează că standardele de creditare se vor relaxa marginal în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și se vor înăspri moderat pentru creditele de consum.

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net)

Sursa: BCE, *The euro area bank lending survey*, octombrie 2015

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare. Valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării.

² Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

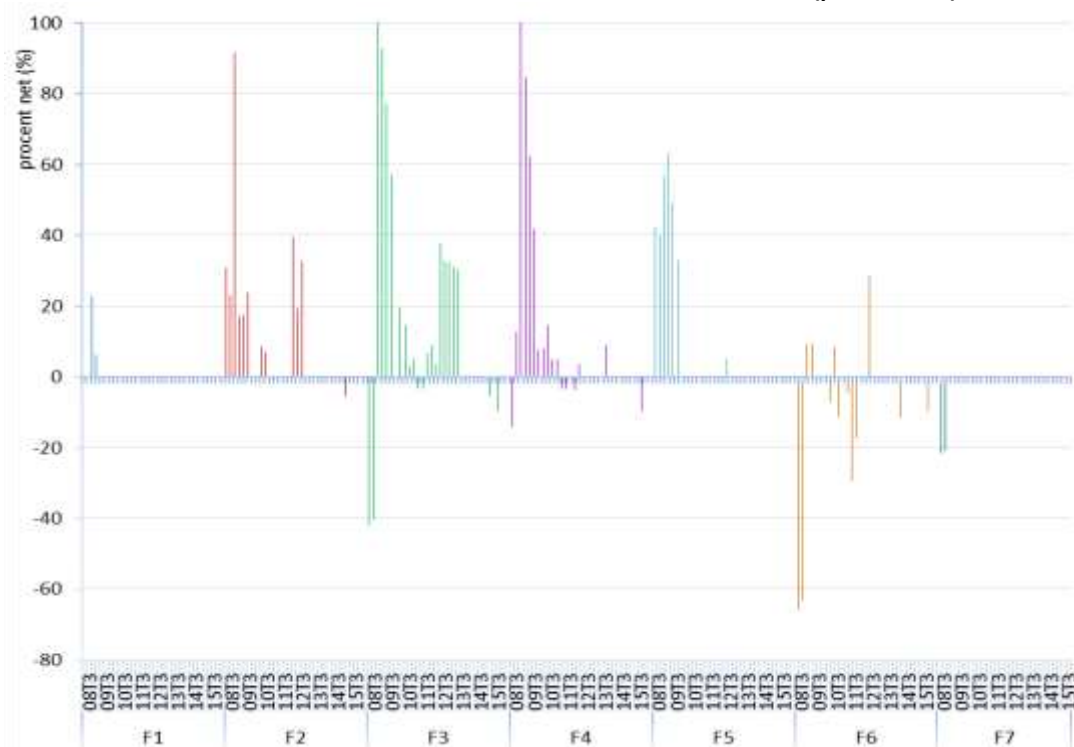
³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

Spre comparație, în zona euro, standardele de creditare s-au înăsprit pentru creditele imobiliare și au continuat să se relaxeze în cazul creditelor de consum. Factori care nu sunt nominalizați în sondaj („Alți factori”) au contribuit la dinamica standardelor pentru creditele imobiliare, iar presiunile competiționale au favorizat relaxarea standardelor de creditare pentru creditele de consum. Pe termen scurt (T4/2015), băncile din zona euro prognozează menținerea condițiilor de creditare în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și o relaxare marginală a standardelor în cazul creditelor de consum.

2.2. Aspecte specifice creditării imobiliare (achiziția de locuințe și terenuri)

Factorii care au contribuit, în T3/2015, la relaxarea marginală a standardelor de creditare aferente creditelor imobiliare au fost așteptările privind situația economică generală, așteptările privind piața imobiliară și concurența din sectorul bancar, Grafic 2.2.

Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net)

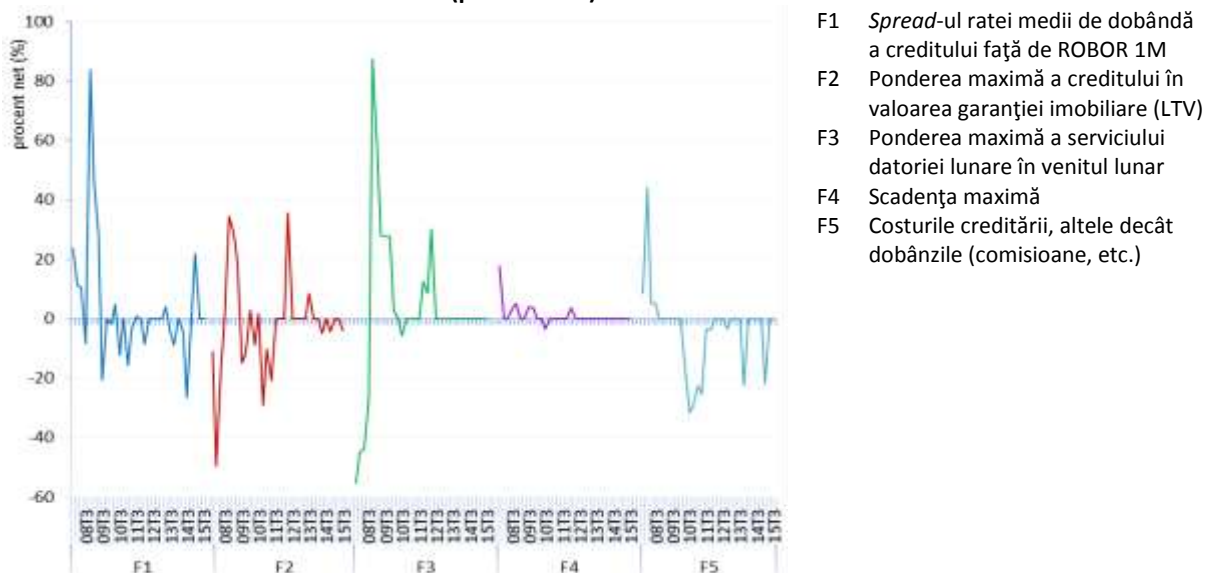
F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră	F4	Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii
F3	Așteptările privind situația economică generală	F6	Modificarea concurenței din sectorul bancar
		F7	Modificarea concurenței din sectorul nebancar

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înăsrire a standardelor de creditare.

(i) Termenii creditării

Termenii aferenți creditelor imobiliare nu au cunoscut modificări notabile în T3/2015, Grafic 2.3.

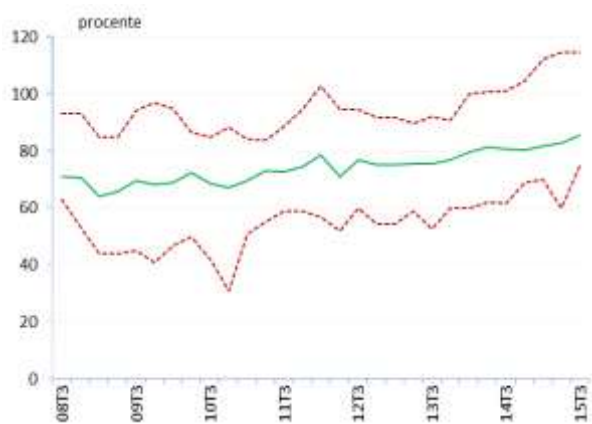
Grafic 2.3. Termenii creditării imobiliare (procent net)

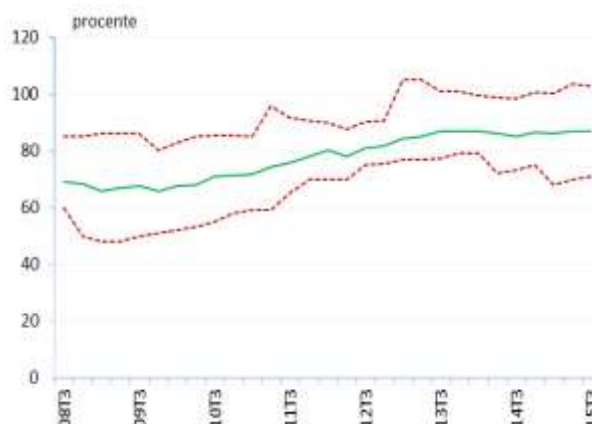
Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării.

În T3/2015, valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele nou acordate în ultimele 3 luni a fost de 85 la sută, (Grafic 2.4), iar valoarea medie a LTV pentru stocul total de credite imobiliare a fost de 87 la sută (Grafic 2.5), neînregistrându-se modificări semnificative față de trimestrul precedent (T2/2015).

Grafic 2.4. LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

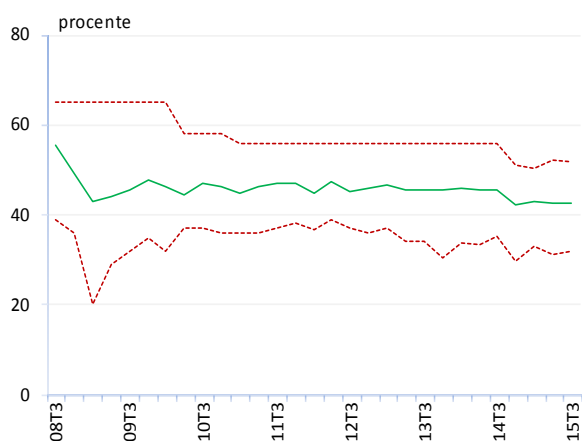

Grafic 2.5. LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

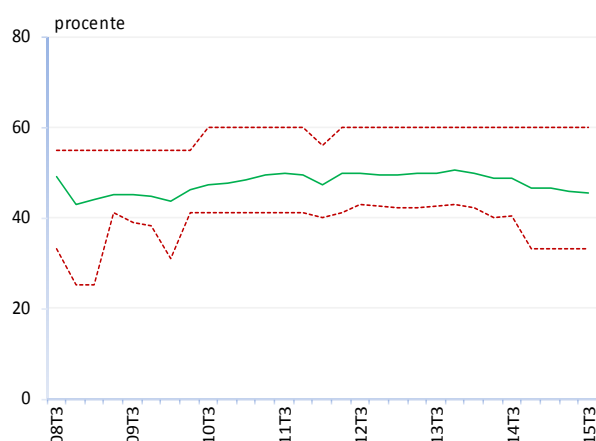

Gradul mediu de îndatorare pentru creditele nou acordate a fost de 43 la sută (Grafic 2.6), iar la nivelul portofoliului total de credite imobiliare, acesta a fost de 45 la sută (Grafic 2.7), neînregistrându-se modificări semnificative față de perioada anterioară (T2/2015).

Grafic 2.6. Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

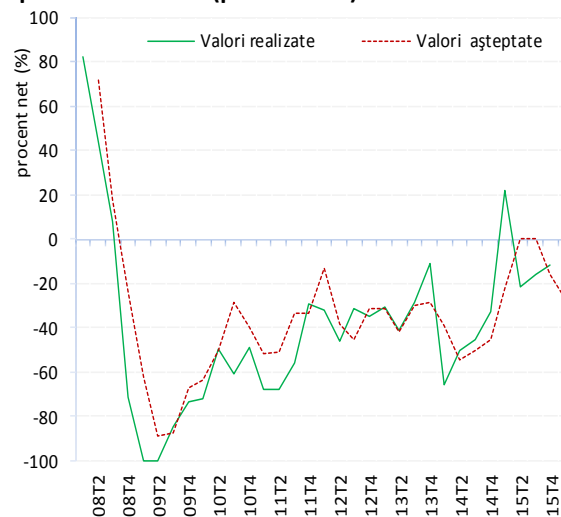

(ii) Evoluția cererii de credite imobiliare și a prețurilor la locuințe

Cererea de credite imobiliare a cunoscut o creștere semnificativă în T3/2015 (Grafic 2.9), dar băncile anticipează o stagnare a acesteia în trimestrul următor (T4/2015).

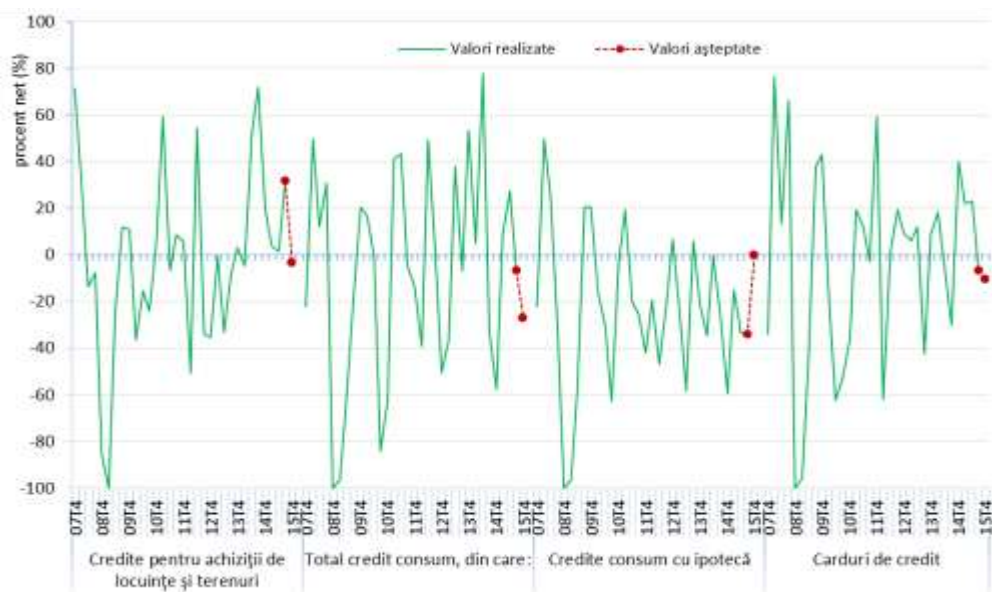
În T3/2015, prețurile rezidențiale au avut o scădere marginală, iar băncile anticipează că prețurile vor scădea și în perioada următoare (T4/2015), Grafic 2.8.

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net)

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețurilor locuințelor.

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite (procent net)

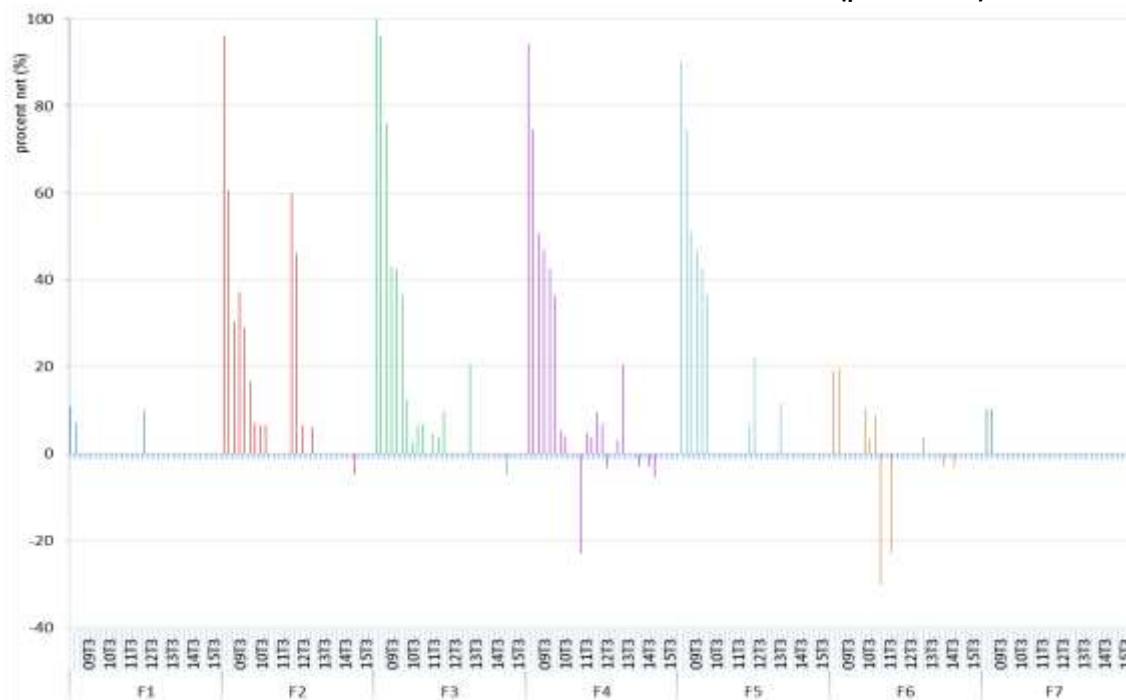

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite.

2.3. Aspecte specifice creditului de consum

Factorii care contribuie la modificarea standardelor creditelor de consum s-au menținut neschimbați, în T3/2015 (Grafic 2.10).

Grafic 2.10. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net)

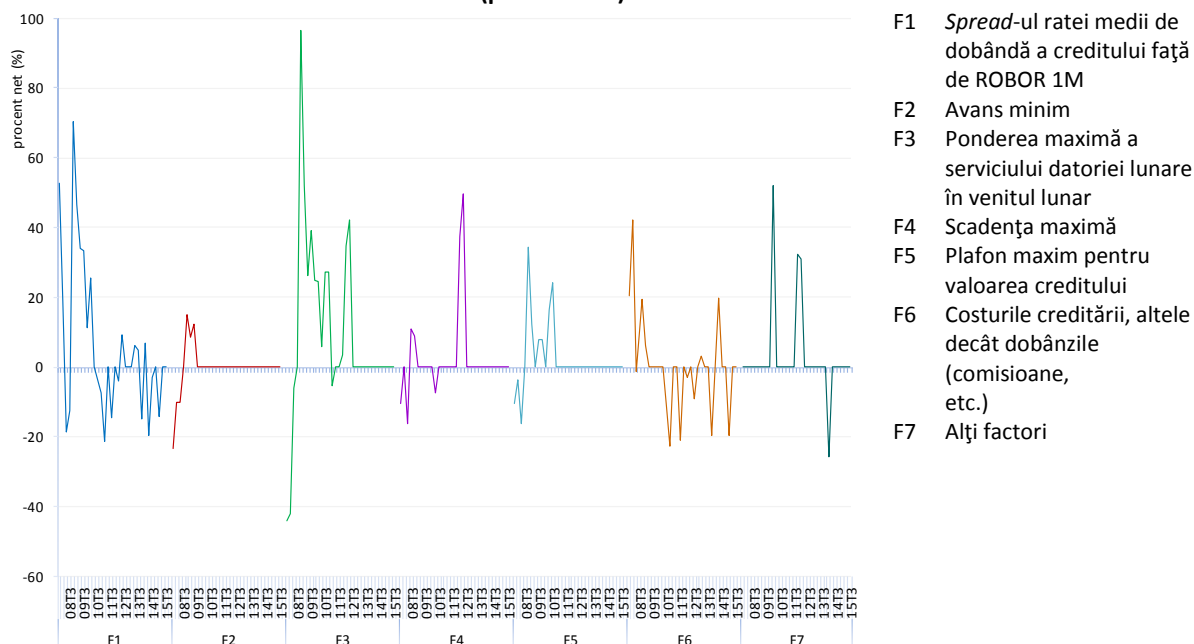
F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră	F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)
F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii
F3 Așteptările privind situația economică generală	F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar
	F7 Modificarea concurenței din sectorul nebanca

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare.

(i) Termenii creditării

Termenii creditării pentru creditele de consum au rămas constanți, în T3/2015. Grafic 2.11.

Grafic 2.11. Termenii creditului de consum (procent net)

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării.

(ii) Evoluția cererii de credit de consum⁴

În T3/2015, cererea pentru creditele de consum a cunoscut o scădere marginală. În structură, cererea pentru creditele de consum garantate cu ipotecă s-a diminuat semnificativ, în timp ce pentru cardurile de credit cererea a scăzut marginal (Grafic 2.9).

⁴ Evoluția cererii pentru creditul de consum total trebuie interpretată ținând seama de faptul că împrumutul de consum total include, pe lângă creditul garantat cu ipotecă și cardurile de credit, și creditul de consum negarantat, care nu este tratat în sondaj.

Băncile anticipează pentru trimestrul următor (T4/2015) o scădere importantă a cererii de credite de consum la nivel agregat, iar în structură se estimează menținerea constantă a cererii pentru creditele de consum garantate cu ipoteci și scăderea marginală a cererii pentru cardurile de credit.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD⁵)

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ a fost de aproximativ 45 la sută, în T3/2015. LGD pentru creditele imobiliare și pentru creditele de consum garantate cu ipoteci a înregistrat o valoare medie de circa 35 la sută, în timp ce pentru creditele de consum negarantate cu ipoteci și pentru cardurile de credit, LGD a înregistrat valori de circa 65 la sută, respectiv 55 la sută.

---

⁵Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprit standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.